Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРАДО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома,
Нохч-ГIалгIай АССР Лаккехьарча Советеи Министрий Советеи орган
(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера деиз ● ШОЛТТА. 21 июль, 1973 шу. ● № 87 (5348) Мах. 2 кеп.

РЕСПУБЛИКА КХАШКА

ДЕРРИГА БАЛХАШ—ЦХЬАН КОМПЛЕКСАГIА

Дукха ялат а культураш а я «Шалинский» совхоза кхашка дIайийна. Духъхьа ка бола ялат 2500 гектара тIа хьалхедьад совхоза кхаш делладераша нIеллагIга пятилетка кхоалагIча, хоадамбеча, шера. Дика хьийкъад из ух пера. Из шиннгIа хьаханна хIама дац.

Из дика хьуъжадара тIеIъа лоаттабу къоьсам дIадахача шера гурахь дIаболабир совхоза механизатораша. ПолгIа-бомIача, хана агротехнико маниxара дыта ахъаз, ялат дIадийр, минерални а органически а удобрений ехкар, е воагIача хана подкормка бир.

Совхоза кхаш делладераша хьанара низ ца иколеш хьайга къ вехьа довезар. Тахан хIара гектара тIара чудаъъа ялат 28 центнераг кхоаъ, планах 21 центнер он, тIайийача социалистически деххарегIа 22 центнери мара йоалуча. 17 июль тIаIкхоачу совхоз чудоъъадь дIаяьлар 1050 гектар тIара ялат. Цу тIара чудена ялат — 29.500 центнер.

Ялат чуэцача IалIамат дика кайолаш кхаъкъ комбайнераша Асиев Висарпаша, Табанов Афанасьч, Абдулаев Салама, Висиев Iаблул-Хьаьида. Царех хIаране, цу юкъа 2500 центнерал кIезнагIга доаъаш ялат аьрдад, хIалта Асиев Висарпаша — 2750 центнер.

Дика къаьсет комбайншкара ялат хьатта хьатIаувъаъ шоферааша а. Ялат чуэцара аьттув а болаш чакхдаккхара бокъъча лоаркIам. Ди шоферааша пхиъ болх найса дIабахьар. Цу хьакъе гIорваьена дика къаьсеташ ва шофер Сайханов Мовлди. Цо хIара дийнахь 25—30 тонн ялат хьатIадаъь хьатта.

Ялат чуэцара болх ше къаьсетта лелабеш бан совхоза механизатораш. Ялат аьрда доаллаше а кханкара ча вIашкахоь, аьрIаш ду, тIеIъа лаьтта ахара е мел еза кIийч ю. Мисала, хIаъаше а ча хьатуъ а дъь, кханкара аралаьс кIа муъхьтIыкхIай 800 гектар.

Хьалта 420 гектара тIарачох тюкан яь а аьрIаш дъь а дIаоттадаъь 800 тонн ча.

Чах аьрIаш деча, из хьасуълаева дика къаьъет стогометалаша бохь беча трактористе А. Бисултанова, аьрIаш доттараша Хьалирова Табарикас, Межидова Маремас къаьъет.

Ялат чуийна кхаш чах хьамукъадоллаше а лаьтта ахь бохалу механизатораш. ХIаъаше ахь дыннад 420 сонгIа. Цигахь хьасуълаева Вата, селйлщикаш Осмаев Шамад, Чичаев Iаблул, Тепсуев Ильяс. Трактористе а сеильнык а волчу хIара аьрегIато хIара сменагIа 15—16 гектара тIа хьажкIаш дIаъоьр. норма 12,5 гектар мара йоалуча.

ИйсадгIа пятилетка хоадамбеча, кхоалагIча шера тIайийна социалистически деххарашш пачхьалкхен планан эзданешцу тоаме кхоачашъера, хьинар, айлаь къаьсеташ ба совхоза кхаш делладераш. Цар аьттув , баргIхилара шеко яш.

А. БУРОКАЛИН.

СУРТАШ ТIА (лакхехьара 10): комбайнер В. Асиев хасаргIа чуда, ялат оьрдаш ва; тракторист А. Бисултанов ча аьрIа дотташ ва; трактористий Н. Исмаилова, В. Алиева, I. Дидаева, А. Мазлигова агрегаташ лаьтта охъаш я; хьажкIаш дIаъоьш ба трактористаш В. Агаева, М. Ахъабони, В. Абдулхажиева, сеильщикаш Ш. Осмаева, I. Чичаева, И. Тепсуева.

И. ПЛИЕВА сурташ.

Лакхъе ялат чуэцара темпаш

Шеера даьржад хIаиз республика колхозийн совхозийн кхашка ялат чуэцара балхаш. Хьукъам чуэцаш болх бе йиш йоаъаш денеча хIара денах, сальстат басса найса я аьдиш къаьсеташ ба республика механизатораш.

16 июль тIаIкхоачух 104 эзар гектара тIара ялат хьекхаш республике, е планагIа чуэца дезачох 52 процент.

Къаьсета дика къаштIехьбаьккха чакхбоаккх ялат чуэцара болх Наурски районе.

ХIаиъаъе 18,8 эзар гектара тIара ялат хьекхаш цу районе, е планагIа чуэца дезачох 96 процент. Цу оьшона ялат чуэцаш къаьсеташ дика Тёхьабабисбан Шелковской районан механизатораш а. 16 июль тIаIкхоачан 88 процент иэоачашйор цаьр тучаъь йийна культурашца чуэцаш ялат.

Цкъабакъа республике чуэ еаш кхм а 96 эзар гектара тIа гурахь йийна культураш я. Царех дукхагIа Ачхой-Мартанови, Ачхой-Мартанови, Гроэненски, Сунженски, Урус-Мартановски, Назрановски, Шалински районаша я.

ДIадаъва кIиоъх дика лоаIъянний ялат хьакхараи из ярдараш юкъера ка. Ишшта, Ачхой-Мартана, Надтеречни, Наурски, Урус-Мартана, Шалински районий боахьмашка хьекха хинна ялат дукха хIама ца эшаш дерригга а ларда дыннад. Цкъабакъда Гроэненски, Сунженски районашка ялат хьакхараи ярдараи юкъе хIаиза а дукха ца къаьсеташ.

Республике гIолла хIаиз хIара гектара тIара чуэца ялат 21 центнер да, хьалта Сунженски районе — 28,7 центнер, Шалински районе 27,3 центнер, Ачхой-Мартановски — 26,5 центнер.

ТIеIхьарча хана денгара денга дукхагIа да колхозашен совхозашен пачхьалкхенна дIаъоу хIа лаьтта аха доладу. Къаьсета дика вIаштIехьбаьккхад ялат чуэнара балхаш комплексагIа делга Наурски, Шелковской, Надтеречни районашца. Масала, Наурски районе 41 процент кхоачашъьй гурахь юкъа культурашта лаьрIа лаьтта ахара плаи,

16 ИЮЛЬ ТIАКХОАЧАШ ЗЯБАЬ ГУРАХЬ ЮЬ КУЛЬТУРАШ ДIАЕРАИ ЛАЬТТА АХАРАХ ЙОЛА СВОДКА

(гектараш).

Районаш	Зябь ахъаш	Гурахь юкъа культураш ца дIаяьлар	ахъаш
Ачхой-Мартановски	—	2700	—
Веденски	—	500	—
Гроэненски	317	17250	3948
Гудермесски	—	5100	700
Малгобекски	—	5900	—
Надтеречни	677	4500	1128
Назрановски	—	5200	—
Наурски	1422	9400	3835
Ножай-Юртовски	—	3100	—
Советски	—	1300	—
Сунженски	516	16040	188
Урус-Мартановски	89	4600	30
Шалински	—	7050	640
Шелковской	—	10700	3155
г. Грозный	—	70	—
Республике	3021	93410	13624
ДIадаъва шера 17 июль тIаIкхоачан хIиннар	162	93410	13395

КПСС обкоме, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совете, облсовпрофе

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕЧА ФЕРМАШТА—КОМПЛЕКСНИ МЕХАНИЗАЦИ

КПСС обкома бюрос, республика Министрий Совето, облсовпрофо соцам баьб колхозийн совхозийн хьайбаш леладеча фермашкара балхашта комплексни механизаци яри юртбоахама производстве электроэнергех шерра пайда эзарш дукъа социалистически яхь дIаъо дикагIа вIаштIехьбаьккхара хьакъехьа.

Юрта боахама министерство, совхозий производственни объединени, «Скотопром» яха трест, «Сельхозтехника» объединени, колхозий, совхозий кулгалхой, КПСС горкомаш, райкомаш, горрайисполкомаш, дехкарийна я колхозийн совхозий хьайбаш леладеча фермашкара балхашта комплексни механизаци яри юртбоахама производстве электроэнергех шерра пайда эзарш дукъа социалистически яхь дIаъо дикагIа вIаштIехьбаьккхара хьакъехьа.

Теркаме пIиай «Сельхозтехника» объединене, «Грозненгро» управленне юрта боахама министерствашен совхозий объединенешен дага а яьнна юртбоахама производстве комплексни механизаци яраи электроэнергех шерра пайда эзарш дукъа социалистически яхь дIаъо дикагIа вIаштIехьбаьккхара дыллад 1973 шера чакхъяка мероприятеш кIийчьъь хилярах нов. Аванесовся пов. Лихачевен бах хоам.

Социалистически яхье котбаьнарашта тела оттайл:

хьайбай боахаме комплексни механизаци яраи электроэнергех шерра пайда эзарш 200 сом ахъаш премеи а йоллаш колхозашта, совхозашта, «Сельхозтехникан» объединенешта, «Грозненгро» РУ районни отделенешта, «Грозненгро» РУ районни электросеташтa, фермашта яла КПСС обкома, Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Советен, облсовпрофен пхиъ Сийлен грамота;

хьайбаш леладеча фермашкарш балхашта комплексни механизаци яраи юртбоахама производстве электроэнергех шерра пайда эзарш дукъа леладеча яхье итогаш шера яхьа йоблаш йоаъ шера 1 апрелаа тIеIхьа ца йоллийтаъ) юрта боахама министерства, совхозий производственни объединене, «Скотопром» яхача тресто, кхаъа юртбоахама недостваша, «Грозненгро» РУ, юрта боахамен заготовкайн болхлойн гIулакхерча наьлеи профсоюз обкомо йоаI-йоагIача КПСС райкомашиен райисполкомашиен дага а яьнна хьачъяларца.

БАРХIАЗЛАГIА ГУЛЪЯЬЧА СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА VI СЕССИ

КУЛЬТУРЕИ ОБРАЗОВАНИИ ДIАХО АЙЯРГА

17 июле делкъел тIеIхьаГIа Кремлерча СССР Лаккехьарча Совета палатай заседанеий залеССССР Лаккехьарча Совета Къаьмий Совета шоллагIа заседани хилар. ДIаьхьаь тIоаграш а тохаш безбаь тIаIкхоачу заседанех тIаIкхоачу заседанех дIаъо а дийнар яхьаь тIа яи из дIаъо эргаьккха тоаяра де дезарийн хьакъехьа а халкъа образованеч дола СССР Советен совхозни республикайн законодательства Лардий проекта хьакъехьа а дола дешаш.

Солоклад ю Къаьмий Совета халкъа образованеи Iилманеи, культуранеи йолча комиссе председателе депутата П. Н. Федосеева.

Солоклад яьнначул тIеIхьаГIа дувша отгадаьча хьалхарча а шоллагIча а деннах йолча пренешкы къаьмьаьлан дир Казахстана КП ЦК секретаре депутата М. Б. Исканова, писателе, Киргизски ССР кинематографийн Союза хьалхарча секретаре депутата Ч. А. Айтматова, Азербайджанска ССР Министрий Совета председателе хьалхарча заместителя И. А. Ибрагимова, Qазанаски политехнически института ректора депутата М. А. Мартемьянова, Татарски мехсовой производствени объединене фабрика болхлоно депутата А. Я. Валеева, профсоюзний Украински республикански совета председателе депутата М. А. Заидова, Таджикистана Гиссарски районерча № 2 йолча С. Айне цIергIа юкъерча школа хьехархочо депутата Н. Алиеваг, Украински ССР Хмельницки областерча «Украина» яхача колхоза председателе депутата Г. Н. Ткачука.

Цу тIа Къаьмий Совета заседани тахIийоал.

18 июля ший болх дIаъо а беш хургьа ССР Лаккехьарча Совета сесси.

* * *

18 июле Iуйрайна 10 сахьат даьлча Кремлерча СССР Лаккехьарча Совета палатай заседанеий залеДIайолайр Союза Советан шоллагIа заседани.

ДIаьхьаь тIоаграш тохаш безбаь тIаIкхоачу депутаташа новкъостий Ю. В. Андропов, А. А. Гречко, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, Ф. Д. Кулаков, К. Т. Мазуров, Н. В. Подгорный, В. В. Щербицкий, П. Н. Демичев, Г. В. Романов, М. С. Соломенцев, М. В. Кяпитонов, К. Ф. Катушев.

Заседание председателаел деша ва Союза Совета председатель депутат А. П. Шитиков.

Мехха халкъа образованеи малагIча хьал тIа яи из дIаъо эргаьккха тоаяра де дезарийн хьакъехьа а халкъа образованеч долаллаша ю толлагIча а дешаш йоаъ шера 12,5 гектар мара йоалуча.

Йисадгlча пятилетка хоадамбеча, кхоалагIча шера тIайийна социалистически деххарашш пачхьалкхен планан эзданешцу тоаме кхоачашъера, хьинар, айлаь къаьсеташ ба совхоза кхаш делладераш. Цар аьттув , баргIхилара шеко яш.

А. БУРОКАЛИН.

СУРТАШ ТIА (лакхехьара 10): комбайнер В. Асиев хасаргIа чуда, ялат оьрдаш ва; тракторист А. Бисултанов ча аьрIа дотташ ва; трактористий Н. Исмаилова, В. Алиева, I. Дидаева, А. Мазлигова агрегаташ лаьтта охъаш я; хьажкIаш дIаъоьш ба трактористаш В. Агаева, М. Ахъабони, В. Абдулхажиева, сеильщикаш Ш. Осмаева, I. Чичаева, И. Тепсуева.

И. ПЛИЕВА сурташ.

СССР-е ЮКЪАРА ОБРАЗОВАНИ МАЛАГIЧА ХЬАЛ ТIА ЯИ ИЗ ДIАХО ЭРГАЯЬККХА ТОАЯРА ДЕ ДЕЗАРИЙН ХЬАКЪЕХЬА

СССР просвещене министра М. А. ПРОКОФЬЕВА доклада изложени

Законодательства Лардий проекто, белгалдаьккхар министра, ЧIоаргIау СССР халкъа образованена карагIдайнна тIеIхьалнна докхийй хIамаи, реально хьакхоккх деIIеначча социалистически общественага хьежжа йола керда этап. Цу документо къаьста хьакхоьк советски наьха культурен образовании дIаъо айра тIаерзаяь Коммунистически паргIен Советски правительстве политика. КПСС XXIV съездо белгалдаьд ух тIе шера кагирхой массане юкъарча юкъерча образованеч белгга чакхдаккхара декхар, ей деххарийна даьл общественна пайдаена къаьхьегама дешархой дикагIеи тIаберзабабаь кийчбар дуъхьа общеобразовательни школа материально-техничеки база дIаъо чIоагIъара, царна дешар хьехнигеи кхетам лулгеи кхы тIа тоадара тIадерзадь гIулакхъан чакхдаккхара. Уж заданеи кхоачашъера тIатеIIа болх беш я советски школа.

Шерра – шера дуъхагIа хул юкъера образовани йоахаш бола къоьнаь наь. Уьх шера бархIшера образовани яьккхай 5 миллион гаргIачь саго. БархI шу хьалхарIа хьалхарча классе хIаъаза хинна ца хIара. 90-не моай хинваьха йистеньыхкай из школа.

Шерра дегIеначул, йоахар дIаъо докладчика, юкъерча школай сеть. Уьх тIеIхьарча воркI шера 15 эзар дуъхагIа а хинна, хIаиз 46,7 эзар школа я мехка. Вахар чу болхача кIонача нахах 70 процент совгIа бараша йиззе юкъера образовани йоаккх вайнера.

Советски наха дика , кхеталу, йоах дIаъо нов. Прокофьева, вай мехка хIанз саго шиЙ образовани бархIшера школах кхоачамбаь анта йиш йоацнаьга. 1972 шера дийнахь деша ухаш бархIшера школа хьехархоша нахах 90 процент гаргта бераша дIаъо дийнад юкъера образовани луча, профессионально - технически училищаш а юкъе йоаш йолча тайп-тайпарча деша заведенешка. 1973 а дIаъочча а шерашка ншгта хилийтара ца хилча дарддоаца хьаланн вIаштIехьдыхад.

Докладчика къаьстта биннар юртташкара школай болх. Юртташ болх бен а 130 эзар совгIа школа, е мехкарча ерригача школех 80 процент хIана яь эьина. Нийсса ахьан школьникаш юртташкерча школай деншарой бе. Цар болх эзрабакъа тоабогIа, «Юртташ общеобразовательни школа балха хьаьан дIаъо тоадара де дезарий хьакъехьара» КПСС цIе совгIам а ерзаш, буржуазни а, ревизионизма машар ца хIаъаш, ширд дахьача хIамашца къоьсам йоаттабар, декхар эоьан дисциплина йолаш хилар.

Партге указанеи кIоначу а ешь, советски къаьхьара хьакхоьк даим шоай тергам юкъыоттиге йоаттаду деширхой марксистско - ленински мировоззрени коммунистически нравственности йолаш хьалхедьадга, хIаьта цу-гIулакха тIаIIерта болх а бу. Кердача учебникаш дIаъо деша пособиеш тIеи кIоагIъа хьалхедьадгу мировоззренчески деша. ЮкъедолладьадI подлинникаш тIара ленински балхаи а партен правительствен йоархIамегIара решенеи а Iомаеча.

Къаьмийта къаьхьча гIулакхашка бухьа мотт а ларвIа ССРР заказ ваша тоад йоIамагIа держа эрсий мотт дикагIа Iомабара тIедерзадь чакхдоахаш гIулакхеи да. Из проблема къаьстта йоархIаме и берригача дешархоша шоай йоIамагIа, шоай къаьмий четта нийсса, эрсий мотт а ларвIа Iомабеч йолча къаьмий школаца.

(Йистедовлар 2-ча оагIо тIа).

ДЕПУТАТА М. А. ПРОКОФЬЕВА ДОКЛАДА ИЗЛОЖЕНИ

(Интеллоагар. Доладур 1-ча сентябр тІа)

ТІема – патриотически кхетам балзара гІулакха аьттув болаш хІар школ лаккерча классашка тІема – патриотически воспитание ях ца доллар. Шерра дегІабогІашна дагт ленински музеш, советски халкъа революционни, тІема, къаьхьегама сийлен музеш, интернациональни дуттагІашна клубаш хьаьжа бен бола дешархой самодеятельни творчески болх. Уьш тІехьажча итт шера дикка тІоаргІьенна школашкара комсомольски пионерски организацеш.

ТІоагІІа уйла тІаийита еланг а духхьара городашка толамаг болх бен бола школаш юкъара, къаьхьета ІомалгІ центраш. Массара а ялар мо, уьш предприятеш изаюга хьаьжа а тайп-тайнарча специальностеша болх ІомабогІ дикка мастерскеш болаш а я, кІаста инструкторашта метталла кхоьна пал ца ваийна хІинца а, политически кхоьчам болаш кхетабинза, шолг гІулакхашна декхарг бе-башша па хеташ, общество бен болх а реза ма ховш. 1967 шера февраль ВЛКСМ ЦК Пленуме ше кхамаьл деш КПСС ЦК Генеральни секретара новкъостча Л. И. Брежнева аьнна: «Вай декхар – ларбина ца хьажа, кхоьчам болаш, цуьн уйлаш балхьан долаш, вахарера цуьн хьинна позишин бахьвг долаш кхоьсам лоаттабар». Вай кхетагІ, из агІара хьалгІа хІара кхоьнча саго бер долеш хІинца саг волеш шераш доахаш йолча школана доагІаш долга. Идейно – политически, къаьхьегама, нравственни, эстетически, физически кхетам балара тІулакх лоаттар – дезаьна, комсомольца, творчески союзашцеп организацешца цхьана кхы а хьехам бай тІадиларъза кхоачашбар дерзола вай сатогаІа дола дехкар.

Школаш гІулакхий толам балга, йохзар дІаэа докладчика, пар дехараш массе оагІорахьара кхоачашдеча-хана духхьал хьехархочух тийна да. Вай меларша школана ка шоай са ца кхоьеш кхаьхьаган ба кхо милайни совгІа хьехархочун кхыбола педагогически болхлоІ. Партен Советски пачча хьалхьенош шоай тарауш мел долу хІама дуьхьехархой кхаьхьгама общественно – политически лоаръІам дакъа, цар материальни хьал-торо лакхъара. 1972 шера кхоьруш дахьхІача 20 процент лаккбар цар хьаьхьегамах тела мах. Иштта кхы тІа а уйлеи йоаккон ярах хьехархошка ІІаэа тоаьа школьникаша кхетам балареи дешар ІІехархоша

Дlаяхача замах юхедисача вова гlулакхашта духьала

Закон массанена цаг да

Ший къахьегама традицешца Яlьхий я Карталинскан яха станица. Производстве а цlагlерча яхаре а хьокхам эпе мегарбола колхозхой, интеллигенце вкалаш, гlулакхера нах кlезига бай ужкаа. Эшаьккъда, халахете я, бахача нахь юкъе нийлуш бе общественна яlайдеш дола. Цlама тхо а ца деш, паччахьалкхенн хаькъен чотах бахь гlертаран, хулиганаш, социалистически законан текхедаран.

Цудухьа, юртарча культура Шlагlа хиннача граждашн сходе хозяхете гулбенна6ашар къахьегама встеранаш, производстве дьахлор лелераш, категорех.

Бахача нахь юкъе бен бола цlийнаш-политически интернационализмин, атеистически болх тоьбарах а, чулоцаш бен бола доклад йlр сходе гулбенна6ашта хьалхашка райисполкома председателя В. И. Земскова.

Хьалха массалаш а доладеш къамьхьашш дlр сходе цхьаболча граждашаца. Цар цецбаьна дувар общественна цхьаккха а пайда на беш, шоашта, ма тов бахаш бола пах хlапаьлла бечаш. Тlеэцна а оша лелийтан хиларах. Царех ба Усманов Решед, Старченко Ирина, Андреев Анатолий, Сандов Альман, Шутаев Гаирбек Шисовlагlерех деззалаш. Царех цхьабарш хlапаьлла прописка па ешг бах станице, «Дlаьха» сом хьадоагlача мара бахка баха лаш царна. Сих-сиха хьамаьл дlаьча яхш лелхкача участка болххлочо Г. П. Иванова белгалдьяьккхар, нагахьа санна чуж пах ух гарттарча хана баьха пи болхс, пайна юкъера дlа а баьха кьичъаьна уж дlабахийта безнига.

Дlаяхача замах юхедисача вова гlулакхашта наха беча эсперча Iотхьаьнга дlайlаш доа цlенкаштта таlаэар де деза хи. Группанца гулуш картех доза уж, хlета колхозе болх хьабе тоьъш бан пах. Цу гlулакха бекхе бараш миляце оригнал болхлой бе.

— Ла йиш йолаш хlама дий, шийна ца везачунга дез къьяьна комуцисть, пенсионера И. И. Юрьева. — Доттагlиеча новкъостал дьяь вайна массе замашкахь моастагlий эшабе. Цу доттагlиьа хам бе а беза, дорало а деза ма.

Комсаш лелаеча бригада бригадира Д. С. Асаева дlийаг, цхьаболча берашка колхозни бешаюшкара хоз, цхьаьккаш, сом ца лечьхьабаттара цlенхаштоьа Виктор а комсомолец ва. Дика ка йоал кагийча ваьха. Дlийаьъ 30 тоннаг, сонгlа ялат оарда цар.

Зламагlроача Беснева сезонгlа 500 гектар а эмсаьаш 5500 центнер ялат арда социалистически деккъаран тlемlйнад. Ше тlехьа-нийна дехкарш пе тlехьхочачан-терехлар гуш ая. Хlара дийнаьъ 30 тоннаг дукхагlа оарда цо, хlаьта тахан кхы а дукхагlа хургда, хlама яьча сайрийна 10 сахьат долладиш бохь бертда оза.

Арамхан Мажита кхо минут ялале «Юлатlаьхчесар» автоманина. Шоашца бинкора чу iочудода ялат.

Терски дукъа кхиьбседеллъара оагlоьрахьа кlй кхашка да тхо, 80 гектар болча участка тlара хьокхаеча ялат оарда йоала ворkl комбайн.

Ше вымпел тlаигла № 77—42 йола комбайн сошшне сиха муна-на тlаиъар Бетиев Джамбалла машина. Нйсларга шу да ца юртакхетта новкъостал ду.

Деман визача комбайнера колхоза комсомольсан организацне секретара Беснов Евгене шиеаш болладийта кlежарах машина кузова чу доссадар кlа, № 000125 йолча реестр тlа кулг яздеш. Тlаьхха дlаьллар комбайн: жатка сужне ухаш барабана чу хьлечъъар каиаш.

Кхай тlа бар шоллагlча трактористе - полеводчески бригада кулгалъа Лаврченко Иван Григорьевич. Ялат хьекса вольча Аланин Юре, вежарий Весниенгlар Анотолен Евгенен, Абдулхажиев Рамзана комбайнаша баьча балха тlоагlа ранза ва бригадир.

— Малаш ялат дьокачуьа хьалье лелаер, — аьнна хеттар дlр аз бригадирга.

— Дlа ва тха комсомоле тхьамада, — аьнна Беснен Евгений белгалъаьккхар по. — Ух шера доаттаьнна ялат хьокхаш вале а, вадай, комсомольски сийр болаш кхъьег цо. Цун штурвалын Са-фонов Виктор а комсомолец ва. Дика ка йоал кагийча ваьха. Дийнаьъ 30 тоннаг, сонгlа ялат оарда цар.

Зламагlроача Беснева сезонгlа 500 гектар а эмсаьаш 5500 центнер ялат арда социалистически деккъаран тlемlйнад. Ше тlехьа-нийна дехкарш пе тlехьхочачан-терехлар гуш ая. Хlара дийнаьъ 30 тоннаг дукхагlа оарда цо, хlаьта тахан кхы а дукхагlа хургда, хlама яьча сайрийна 10 сахьат долладиш бохь бертда оза.

Арамхан Мажита кхо минут ялале «Юлатlаьхчесар» автоманина. Шоашца бинкора чу iочудода ялат.

Терски дукъа кхиьбседеллъара оагlоьрахьа кlй кхашка да тхо, 80 гектар болча участка тlара хьокхаеча ялат оарда йоала ворkl комбайн.

Ше вымпел тlаигла № 77—42 йола комбайн сошшне сиха муна-на тlаиъар Бетиев Джамбалла машина. Нйсларга шу да ца юртакхетта новкъостал ду.

Деман визача комбайнера колхоза комсомольсан организацне секретара Беснов Евгене шиеаш болладийта кlежарах машина кузова чу доссадар кlа, № 000125 йолча реестр тlа кулг яздеш. Тlаьхха дlаьллар комбайн: жатка сужне ухаш барабана чу хьлечъъар каиаш.

Кхай тlа бар шоллагlча трактористе - полеводчески бригада кулгалъа Лаврченко Иван Григорьевич. Ялат хьекса вольча Аланин Юре, вежарий Весниенгlар Анотолен Евгенен, Абдулхажиев Рамзана комбайнаша баьча балха тlоагlа ранза ва бригадир.

— Малаш ялат дьокачуьа хьалье лелаер, — аьнна хеттар дlр аз бригадирга.

— Дlа ва тха комсомоле тхьамада, — аьнна Беснен Евгений белгалъаьккхар по. — Ух шера доаттаьнна ялат хьокхаш вале а, вадай, комсомольски сийр болаш кхъьег цо. Цун штурвалын Са-

Цlаьхха дlаьллар комбайн: жатка сужне ухаш барабана чу хьлечъъар каиаш.

Дlаяхача пятилетка кхоалгlа чу, хозяйственна цlера план хиннах а, дlайаьхьа кхоачашна цlера социалистически яхь а, дозаргlан къахьегаш а Грозненски университана «Детский мир» яхача тика коллектив. Цу яьхе хьалха латтъ № 21 йолча секне коллектив. Дlабахача 6 бетта план 110 процент кхочачашъ ю.

СУРТА ТIА; вlйдархошка товаращ доккхаш а ухлаза 4 шу хьалха балха ена къона йоl Хачатурьянц Рима.

И. ПЛИЕВА сурт.

Хьемца беш

«Грозненгlа» объединенне Старогрозненски автотранспортни контора механик Попов Николай Иванович «Запорожец» Первомайски станицеллъа йодзо. Грозненски районе Цхьоболлъе дlа кхаьчаш. Колхозна ялат чуьра новкъостала яххийтача 25 автомашина колонну кулгалдеш да Попов. Ашпомашинашца ца деш, тlехьабийна хьайоаГlа ялатах етта ЗИЛ-130 яха машинн Попона яра вlашлг дисьечча сайшар. Автомеокеи хlоттаеча ялат ийна водзар цхьоаллагlча класса шофер, коммунист Смолий Виктор.

— Мишпад гlулакхаш, Виктор Федорович, маслагlа рейс юу iаГ-дальтар мебаннга.

— Дика да, цхьалгlа рейс ешг ца со, тахан 40 тонн-м хlаьта а дlаьдогlга яз.

Тlаьхха фу эш - мала эш аьнна духтlаваллар механик. Технически новкъостал эший, машина гlаьха йий хьаттар.

— Хlама эшаш, — аьнна машина метташа яккхийтар шофера.

— Дика болх бу хlамагlча са-га, — йоаз Попова.

— Ялат чувцарш цlакхха а юхlаьрк оттабабеш цо. Вёшта, беррига а ба уж-м ишта. Цlакхха ва а хьинар а хьоасал, сайна да датташ комбайншца болх бойтара кхаьккха ялат сингlа дlоозара.

— Тарааа тlа гlорга вай, — йоаз Попова, — зтгель 300 тонн ялат паччахьалкхенга дlадала деззаш я, тахан из яхочачаше деззаш да тхо.

4.2 тонн ялат тlаьолча № 16—32 ЧИВ машина шофера комсомольца Дмитриев Анатолена № 02843 йоала квитанци хьаьдеш боахкар тараза тlа бигlа Бушева Анжел Семеновна Александровна. Цхьаьна 4 тонн мухь дlаоза ший грузовик яlхаззlагlа элеваторе дlаюгани вар из.

Тарааа тlара къахьаш хьайна въьнвашлар из тара мухьлаьтташтар деззаш тlехьара тlа сьнаьт етташ.

Нохч-Гlалгlай АССР халкъа духьхьожама комитете

Уих денонка республика халкъа тlехьхожама комитета заседанни хилар. Грозненски горжилуправленеи цунна чуйоагlача домоуправленеш гlраманан предложенешка, заявленешка, жалобеш цlенкаштарча кхочамбоапарех сошан тlаийпар комитето.

1967 шера 29 августера КПСС ЦК согаши 1968 шера 12 апрелера СССР Лаккхьарча Совета Председинума указни кхочачашеи цхьаьккхетамхой письмошеи жалобаш къахьегамхой письмошеи жалобаш кхаьчара Грозненски горжилуправленеи цунна чуйоагlача домоуправленеш цlенхаштара гlалаташ дувлийталга белгалдоаккх.

Горжилуправлене болхлоша граждашаца яхъеча жалобайн заявленеи анализ а яьк уж кlел, яхъяра бахьанаш ухаллаеш. Цудухьа соаяка цу хlаьта а лаьтта уж кхоа 4 бетта 414 дlакхочачаш 17 процент духьхагlа жалобаш яхъьлй горжилуправленера, ахаш сонгlа яраш партийни, советски организацеша, централни мотгтигерчеи газетий редакцешка гlолла а яъьеш.

4 бетта хьачучьахьача ерригача жалобех 57 мара процент тlеэцначеи хlоттаеча. Хlъьта царех а фу хиннаа ховрдолаш тlахьожам доаттаа ца баьлга техкача гулъчьалбар.

Граждашн письмошеи жалобабитеп цу, тайпара тlехьожам доаттабелга мотгтайта деш хlама хиларал совгlа царга хьажара хаиаш телхараа дуьнен тlа хьожама хиларал совгlа царга хьажара хаиаш телхараа дуьнен тlа хьожама ворло а я. Хlаьта наха кхы шоалагlа а жалобаш яъьда дола баьлхьаьш хулйiг ну цlакхха.

Масала, тlем тlа вийнача сага дезалхочо М. А. Саверенко № 1 йолча домоуправленеи тlаккха горжилуправленеи соаяка шоаша заявленеш яъьлй квартира ремонт яр дехаш. Ший дехар кхоачаш иа деи тесса дитарах иу деш шах Грозненски горжилуправленеи хlоалагlа яздеш дийзар цуи. Хlъьта а я. А. Саверенко дехар ремонташ а дьядаш.

Граждашн жалобашеи лелоаеш женешкеи хьажара ленински принцип теэлаеча кулгалъоаргача доаттаеча тайпара жюи хьа иа деххлга ховрдга граждашна А. А. Костина заявленеча хьежача я. Б шу дьяьнда квартира ремонт яр иу дехар ду. Ремонт яь якхара хоадаеь ха я болаш иу тlеэцначеи 1 йолча домоуправленеи. Цхьаьккаеча, уух шера 25 мае а ремонт яиза-м яр квартира.

Иштта мара хlама дьядаи Кырова проспектера № 11, Киевски улицагlарча № 9/3 йолча цlенкаеча бахача дьяьда коллективни дехарах, хlъьта Первомайски улицагlарча № 22 йолча цlагlа ахача граждашна А. Г. Штефана, кхычар заявленеи.

Горжилуправленеи цунна чуйоагlача домоуправленеи во вlашлгехьбаьккхаб квартирашка бахача наьха заявкаш кхоачашъяра болх я. 556-нех 110 дакр фуд хоши йола отметка яиза я.

Нохч - Гlалгlай АССР халкъа тlехьожама комитета тоххамбеш гучадьяь уж кхоачашбоапарш дlадаха а цу гlулакха хила езаш йола порядок хилийтара мел эшар делга а хьадеехада Грозненски горжилуправленее кулгалхошкара ни. Чабановарни Пенекевагlри, цу хьажье шоаш баьчеь, ух шеш пятилетки, бетта Нохч - Гlалгlай АССР халкъа тlехьожама комитетага хоам а бен.

Нох. Чабанова Грозненски горжилуправленеи начальникалла хьожаьаь дукха ха та хилара лоархlам а бен горжилуправленеа а цунна чуйоагlача домоуправленешка а граждашаша яздеча письмошца, заявленешца, жалобашка сортгlа хьожилга а хlаьта хила сезаи йола порядок цига хулийтала а цунгара хьедех.

Тоххам бер гучадьяьнарш произволственни совещанеи а пайда, граждашн письмошца, заявленешка хьажара а уж тlайпара а хьакхъькара партеи правительстван указанеи хоадомоллаш кхоачашъара де дезарш дьяд яьна йола цун заявлени хьаййай.

Нохч - Гlалгlай АССР халкъа тlехьожама комитета тоххамбеш гучалъяьна кхоачашбоапарш дуьнйатача наьха писпилинарн бех беш приказ техад.

Дlаяхача наха—маэшша товараш

Шрай деза цlей — торговле болххлочун Ди уьх шера 22 июле дезду паччахьалкхенга кооперативни торговле болххлоша. Юкъехьахьад вай партеи советски хьалхьон хоадамбеп да ьвина белгалдьяьха пятилетка кхоалгlа шу. Доккхагlча дьяьже уьх шера бьяьна балхах хьажарашка хьежжа хургда ерriга пятилетни плана кхоачашъ.

Пятилетка хьалхарча пиш шера план толамца кхоачаш а яь республика партийни, профсоюзни, комсомольски организацей кулгаца пятилетка кхоалгlа, хоадамбеча шера дlаделеш толамца кхоачашбоапарш дlаделга а деш шоай цlенна пачъхьалкхенн торговле предприятей кхъьегамхой.

Республике ерriга дlаделъяьлаца 101,8 процент кхоачашъяьлй товарооборота план, цу дьяьже паччахьалкхенн торговле 100,6 процент, тlехьа кооперативни торговле 102,9 процент. Статистически дехкарех 2 миллионна 450 эзари сомах дохха дьярхlача мотте дlадахача къьлхарча ах шера планиа сонгlа а дехкар 3,3 миллион сома маьха кхачаш промышленнни товараш.

Дlаяхача хьалхарча ах шера бьяьна балха итогашка хьежжа кхаьчъа бохама плаи кхоачашъяра дlакхагlа къахьийгаз «Гlорлоодовощторга», «Гастрономторга», Грозненски Университета, столовей, ресторанш, кафей трест, Гудермес сташе ресторана, «Чечнигводстрой» ОРСа, Горпищеторга, ишта кхъьча коллективаша.

Розничнн торгови организацешта товараш лоатталарга пиш дехкарашн толамца кхоачашдяр товарооборота 6 бетта плаи 103,0 процент кхоачашбоапа «Росбакалея» Нохч-Гlалгlай контора коллективо. Ишта ах шера плаи 104,2 процент кхоачаш а еш ший болх чlоагlа тоабаб «Росбакалея» Республиканскн торгови база я.

Ерригача отрасленна охначашна толамаш дьяхаь Нохч-Гlалгlай чен кооперативча. Республике бала наь Хlалишбора, lдядаьна 2 шера дар гулъяьй 34.711 тонн бьяьдаьрашн сонн, 115 млн. 343 эзар фут, 2008 тонн дулкн дулкя продукташ. Кооперативча ша комиссионни торговлера гlолла дезаьд 7.9 миллион сома маьха кхачан товараш юрта болхама продукташа.

Духьхьал паччахьалкхен торговле 13,6 эзар квадратни метр майдане дlаделъяьлй шерше ешг тиллий. Хlъьта 1970 сог iохьоврбоца мотт-тиг тlаххетаргlга юкъъера уьхача яхача предприятеста а.

Планаз 1975 шу чиккделлаш кургlойна товарооборота ерriга-на объемах 45 процент товараш доккхагlа самообслуживане цетодах. Цу гlулакха цхьаьнга кхьаьжарга тlе-ма Аластасин Кириллонна керте латтача «Кlадай» секце коллектин а.

Торговле болххлой сибалъяьрча къахьегама божкха мах бяр Коммунистически паотен Советски правительстван. Дика болх барца хьакха наха цlагlа дахьаьнгlар, дохкача кlалах барзкъъаьш хьадархар, ахфабрикаташ йоххар, ишта кхъьяьш санна йолча продресурсаш методаш чотах кхоачашъе лерхl уж планаш.

Наха гlулакх дара прогрессивни формаех шерра пайда ян кхоачашъяра дlаделъяьнарш методаш тlа йоаха кхъьарча кхачан пеодприятешка. Хьабьякха дуачъарга доаккхаш 10 процент шерра маьхах доаккхаш 34 сага, ишта потребкооперацеча 30 сага санна Советски-Союза орденаши медальаш.

Хlанз республика торговле болххлошта хьалхажка латт пятилетка хоадамбеча шера эдаденн кхоачаш а тlехьажаш а я хьа кхеднча дика шерра хlоалагlа а ях кхеднча кхъьарча кхачан предприятеш

Вай заманхочун дуне

СА КХУВРЧ

Зламига юрт Цада. Уклазара дlаболабабь аз доккхача дуйен чу бода сай вижь. Са наькъано хlапо ерригача контингенташка гlолла дlадийцад. Цкъабакъда мичхьа а, сай Дагестан йоаш-ча, се хlара — Парижге е Калькутте, Риме е Токио, массара а сайна хьалхашка. Цигахь а сона сай юрт е цуьнна Iотlболаделла ула чlар а.

Цу чкара мордаш, хобаденчаа басилга тlа гlолла Iолег тlадламаш, ненош, шерам, сибат шерам, кхелаш лоархlаш шоаш долаш санна. Тlакхха цу тlедамаша хьаду кхерий тlара кхерий тlа экзамен туьса а луш, шизагlа хьалхашка духьаленаш дlа а йоахаш, шолгlа вlаш мархlа кхета тlерташ дола дото тоатоаташ. Вlашагlкхетарг тоатоатех тоатолаш хул, тlакхха масса Iохьел уж тlожешка гlолла, чхарш тlара чутуьсалу. Цуьнга тlекъаrга Iоо кlел, лоамашта кокъа гоьладеллачуьнга хиш а хиле долалу. Дзъ Койсу — са Дагестана дзъ хий. Вlашагlкхетарна миз болаш да уж. Тlакхха ширанча Кисло ну куьпа гlа е республика дерриг бесаш, хьастара доаг1а хий сайна цlена са халкъа дог дагалохийташ.

Цу поэтически сурто сона хьалхашка тlедий хьоттlаяь шозахтка метталеп тайпанер мотт лебеш дола е советски державна къамий сийлахь-боккхача дезалаш дlакхийтта а Дагестански Автономни Советски Социалистически Республика халкъаш. Цу халкъех Хlаране шиъ кlаманан традицеш, шиъ культура, шиъ мотт, шиъ доттагlалла лелалу. Нагахь санна наьха доттагlалла халкъой доттагlалга доалаш хилча хьанна дер чу йоагlарьк къамий культурай бувзамаша уж шоайла. Вlашлий еш хилараг йола шекоп уйла.

Москве аккредитованни болчча доазоал дехьарча журналистий йоккха группа ера цкъа Дагестане. Цу хана царех цхьанне вахар сога, шозна бlарахьажа а се бlарга вайта а венан со. Тхона бlарахьежр из башха хозача. Гуниба лакхаленишкара а лезгинаш юртий эренашкара а. Цкъабакъда ше тхона а хьагlатар: статья кепатеха арахьажар цо, лоамий чlожешкара Iохьара а бувзалш, шварьяна эренашка баха хувшаш болча лоамароша шоай къаман оамалаш, халкъе шиъ культура йоаю яхаш дуьнан йолла. Из ешача хана уйла Iора аз: ма во да-кх сар бакъдолчунгатъа бухь а берзабль. латташ хlара. Вlаназара лоамаро цу журналиста вийза а ваш, жовза а жоказаш, цун дуне цо кхетадаш, гаьна ва из пунна, хlъаьта цун цlерагlа хlана дац вынна къемаь де а тlерг. Тамаш йолашш беламех да!

Белгтгала бакъ да: лаккаха доамашка ядача юрташка баха наьхашьера эренашка Iохьара а бувлаш цига баха Iочуьнга, шелийлъатташ кара в дерзадеш, комсий бешамаш дlаюьгl, эренашка форд санна лотта кlа хьалхедеу. Цъъабакъда, дотгlаш дlтеа санна лоамий босенех йоахаччаа кхий чlетлигапша цхьана лоамашка сенна дуг лоамароно шиъ къьнаьрен кордеп кlали, шиъ массъярга дега дикал, доттагlаш, хъашта-да везар? Лоамашка хиланза барбоаца шиъ баlха хуй цига, лакхе, бита а бита, пархlатагlех яйгагlеи йола шлапа е кепка тlеттlалаш тарлуш цо е вlалла. хlама тlа а ца туллаш корта берзана лелаш хила а мег. Цъъабакъда цо новкъарле из -цуьна массазарца дагестанаца лоамарга лезгинкага тlа бухь богlара, комбайн лелаяра, товр хьовзаяра, кlупеса тlа кlалтохкаргlа латара. Пархlата йоацеп еаеи шиъ маша лоам йита а йита, терраина керта чкала санна йола йоаг1аргаш Iо а йийца кердача юрта юкъе гlолла йодаш хила тарлу лоаман кхалеет а. Пlакхха цо новкъарле из цуьна хьавшашта лоамарой хьаьна кхача кийчбара, трактора ко а йовзл. Хlанзарча лоамароча сенна ши, масала, шиъ юртара мара ер боллашта моагаеп йоаю бухьа оамал? Нагахь санна безам эршашца бусташ а беце, килограмнаца уьзаш а беце, тхан берригача мехка гlолла шиъ кlаьхьан дlхкача седечоа езаеда а йолалайче а фуд моллаlга республикера йой? Хlъаьта секъедарга дlхlача, из вай традицеп кlаьхьоакхкарга: сакъердаша дуашмолаш.

Дагестана лоамарой Iомабеннаб къьнаьра оамалаш вай заман цацца лоаеп, жуьрмат па деш тамаш дlахкуьса. Къьнаьрча дукха традицеп оамалийн оарамаш юкъе керда, социалистически чулоцlам бекха.

Дуьхьа ха йоацаеп доаеп дехьарча оазо хьакхайкадаьд цхьаболча кавказски писателаша, цу дакъе Гамзатов Расула а, къовсам лоаттабу къамий башхалоаш, къамий шоай таймаз вахар лоаттадар духьа, ыьина. Кхетаду аз цар цига сатем хlама бан. Цхьабакъда Гlулакх мишта аьчча, ай а советски кавказски писателаша дика кхетаду, къамаи башхалоаш цхьаьнгар цхьа писателаша а дика кхетаду, къамаи башхалоаш юкъейтар дуьхьа оаза къовсам лоаттабе безам. Со ма вай ыьина саг воаначаен гlулакх доацеп. Гlулакх мишта аьчча, Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистическа революцие. Лезгина хьехамо ше чlоагlлу къаман исскусства, литература, ерригача советски культура маlан. Тlакхха хьанна а сенна а дучьяла лоаттабе беза тха къовсам?

Вай революце къамий культура башхалоаман терказ1ьеллга дlадийца па Iеш, цо цуьн совгlа халлашта дlакхоачаеп кхоллаяш дьрий цlераш: поэтий, прозаний, Iилмахой. Революци ялалехьара дагестански поэзе классикашта — лезгина Сгги Эмина, тумкъенга Ирчи Казий, кумыка Махмуда, даргинга Батырайна — шоаш дийна болча хана кепатеха арабашна дlаргабайнабаш шоай стихаби поэмаби кхоллаяш муьгl. Хlаьта хlанз уж кепаетташ врьйах пар шоай къамий метталя ыьха ца Iеш, Советски Союза языч халкъой меттала а. Советски Iаьдала мара кхы хьанна дехьа-дика хьатарашеп дог тохадолийташ дарашеп «юкъа цlена доагlулла» хилар, национализм дего тlа ца эпар — ишта мара кхетадаш аз сай вахар, ишта мара хьетабаш аз литературера сай болх.

Доазол дехьарча вай ца дезаршеп дlахордар гуш боацаеп Пlакхоача хьамаерга хьамаерга кхамарчаьа дуну къаманн интернационални маlан. Хlаьта вай, къуьса хlама доацап ма йий хlарадар цу тайпара. Iлаш хоьжера бурзаме мара шибслуун гучадоалаш доанача цу цин хьисана органически цхьоагlо. Бакъда, сай Дагестанах доаг аз илли, доккхах ду аз со Дагестанаца хlарара, цхьабакъда дегlарш а — трактора а — «дагестански» аьье цlи йоккхаш мел барашп мел дарашп дац сона духьдадеш ца дего тlаэцашп. Башка дикача революционера Улдыв Буйнакске пускало цуьнга набахта дlаьчу кlадаьд, дагестански мел дола хlама. Магьмадагара Iумаригlга клаччалца мел бола дагестанашп дукхабаса шийна аьнна. Улдуге цунна жоп лаhтад, революционера дlоккхача деношка цу тайпара безаш хилар политически, классови бlаргаса довр маlра кхы хlама дац, цхьанхонна дукхаллаш хила йий ни ахарло Махьмадг революце моастагlа Гоцинскийн.

Поэт а гражданин а се хиларах тарра, дукха беза сона дунен тlара берригача къьнаьгахмой. Цхьабакъда революционер Гоцинскийн дукхавеза цхьаьнга бокъо йолаш ваш со. Кхыметтел доккхаал а ду из сай халкъе цу дахьа на массара а вай кхайкаяь хиларах. Дагаловаргlа аьлча, Турцерча цхьаболча журналисташа дезаденнадаш из.

Цlхьабакъда хlанз а корабогlа вайна, халахете а, классови къовсама къьнаьгахмой. Цхьабакъда революционер Гоцинскийн дукхавеза цхьаьнга бокъо йолаш ваш со. Кхыметтел доккхаал а ду из сай халкъе цу дахьа на массара а вай кхайкаяь хиларах. Дагаловаргlа аьлча, Турцерча цхьаболча журналисташа дезаденнадаш из.

Октябрьски революци хиннача тlехьаьга Iодаьн хьалхийнен ноххал шиъ шеншюкъера хlуьрт хьалоаттабар берригача мехка кхелоаш уйланен муьгlалаш хилар доlгаеп га ховш болча уйланиг халкад, дахаш а да. Сай Iламигача юрта Цада уйлае магап сона вай Дьяхен моллагlча миниигерча гlулакхий уйла ца еш, дег а дукхасеча столица уйла па еш. Со юкъа цlахкьвача, сай цlеншюкъера кхуьрча йlохьаца са дlаlама а хlелеллъа, хоа а наькъа ваха догlоот са. Цудухьа аз мел йоакхача хана са дагаьх массаза а бах сай хьамсарчеп lламигачен юрта Цада. Цадапара а сай себлахь-боккхача мекхагара а безам.

Со цlагlа болча хана са lламига юрта юрта корах чуйгlерт вахар цуьнга. Доккха хьоаш дуненга массаза а чугlерт са lламига юрт а, са Дагестан. Из да цlхьан хана сай Цада. сай Дагестана вахара уйла ца еш хьона сога мехкаг кхелий, дуненга кхелий уйла ца цуьнан хlара. Цхьан оагlорахьара безам баара, къамаш къестадара моттиг йоацаеп Йола цу тайпара цlена уйла хlара ца хьанна хаьах, берригача советски нахах доалаш доалаш гlулакх да. Дег чура интернационализма уйла, дlаьн хургlболеп йохьарйоацеп цlхьоагlо йолаш долча халкъой-вежарий Цца Америка Вlашагlкхиттача Штаташка ваха воалаш цхьан миялнонера хьаттар сога:

— Хlанз ца ма кхий хье пар-гlата саг ва, Хlаьхьа 50 цlа долаш хьайна цlенош хьалдуьургlий хьона?

Ас жоп делар, цу тайпара цlеош сайна де безам болаш со а ваш, хlаьта тханнга цхьанне а цу тайпара цlеноп шийна дерг а дац аьнна. Цхьабакъда оаха, берригача советски нахь, тхоай хьамсарча парте кулгалца хьалдаьн дlахо хьалдеш да доккха, Iалзьмате докхха цхьа советски цlа, хlаьта цун цlи я сайлахьойкха Советски Союз — тха деганодлие, тха сийле.

Цудухьа хlанз а, цу хьакъъьа дагадевха хана, уйла ю аз, из вай цlа ираз долаеш сийдеп хилара. Москвера токарь, Дагестайера жи Iу, Донецкера шахтер, Грузера чай леладер, Узбекистанера бомбий кхебер, Чукоткера сабри леладер... Цу цlагlа цун дозал а хlинца бах уж. Цуьнга эгlара керттердар алий да-доттагlалаш дола из илли. Из пlеиен дег чу дужашп да Iуьйлаш ен сеший хlара бежа Iуьш дуьрга санна. Хьакъъьаеп бочеп да наьна багара доагlа ага тlара илли санна. Кьоначаеп долаеш майрен да кхуьрлагlрзоаеча тlемлоаттор а «дагестански» аьье цlи йоккхаш мел барашп мел дарашп дац сона духьдадеш ца дего тlаэцашп. Башка дикача революционера Улдыв Буйнакске пускало цуьнга набахта дlаьчу кlадаьд, дагестански мел дола хlама. Магьмадагара Iумаригlга клаччалца мел бола дагестанашп дукхабаса шийна аьнна. Улдуге цунна жоп лаhтад, революционера дlоккхача деношка цу тайпара безаш хилар политически, классови бlаргаса довр маlра кхы хlама дац, цхьанхонна дукхаллаш хила йий ни ахарло Махьмадг революце моастагlа Гоцинскийн.

Поэт а гражданин а се хиларах тарра, дукха беза сона дунен тlара берригача къьнаьгахмой. Цхьабакъда революционер Гоцинскийн дукхавеза цхьаьнга бокъо йолаш ваш со. Кхыметтел доккхаал а ду из сай халкъе цу дахьа на массара а вай кхайкаяь хиларах. Дагаловаргlа аьлча, Турцерча цхьаболча журналисташа дезаденнадаш из.

Цlхьабакъда хlанз а корабогlа вайна, халахете а, классови къовсама къ